

Viure al dia

JULIÀ GUILLAMON

CRÍTIC LITERARI, ESCRIPTOR, COMISSARI,

AMB GLÒRIA PICAZO, DE L'EXPOSICIÓ LITERATURES SUBMERGIDES

11

...altres àmbits

Una primera idea sobre la possibilitat d'estar al dia en les lectures la dona el fet de circumscriure el problema, deliberadament, a les lectures, excloent que sigui també possible estar al dia en d'altres àmbits de la cultura, simultàniament. En contra del discurs més corrent en favor de la diversitat i de la multidisciplinarietat (que és el discurs del lliure accés a les idees i als productes culturals, que correspon a l'èxtasi del liberalisme econòmic, i que no s'ha modificat malgrat el canvi de la conjuntura econòmica que ha succeït aquest èxtasi), l'especialització sembla cada vegada més l'única ruta d'accés a la generalitat dels gèneres i de les arts que ofereix unes certes garanties. L'especialització ha de ser molt laxa. Tan laxa com per permetre suposar que la literatura -que ho és tot, i que pot dir-ho tot- pot ser també una especialitat.

Si a partir de la diversitat i a través d'un mètode comparatiu, el segle XIX va establir taxonomies (va ordenar la diversitat en classes) i després va ordenar les classes per prefigurar un únic tronc comú, un original perdut (un original biològic, una llengua mare o un primer manuscrit), ara es tracta d'invertir el recorregut des de l'obra individual fins a la diversitat i la multiplicitat de les altres obres. Com si cada obra singular fos susceptible de ser l'original perdut a partir del qual accedir a tota la resta. Exclosa la deducció i la derivació per afinitat i analogia. El mínim que s'ha d'exigir a una obra literària o artística és la capacitat de convocar d'altres obres literàries i artístiques i descriure una ruta d'accés.

L'especialització és el localisme d'una època que ha abolit la possibilitat del coneixement a partir de la realitat immediata (a mesura que l'intercanvi d'informació i la manufactura en materials artificials han unificat les coses i les han fet opaques, intel·ligibles). M'expliquen que el crític musical Roger Alier havia passat la infància a Veneçuela, Nova Guinea i Java. Quan els seus pares el van portar per primera vegada a Catalunya, en arribar a Port Bou, li estranyava que hi hagués persones que parlessin la llengua de la seva família. L'objectiu de l'especialització és aquesta llengua familiar que es troba a les antípodes del llenguatge universal.

La diversitat amplia les possibilitats d'especialització només a costa d'amplificar molt més encara la dispersió, la mixtificació i l'opacitat. A costa de convertir l'obra literària en informació i de sotmetre el receptor als imperatius de la recepció d'informació, que impliquen que l'augment de la difusió comporta una pèrdua d'eficàcia. La lectura dels clàssics ha passat de ser un imperatiu de la formació a convertir-se -quan no es tracta d'una temptativa desesperada de reconstruir un marc general, assequible, on instal·lar els coneixements que fugen- en pura nostàlgia del valor de la cultura i de la seva cohesió. Canvia el sentit de la biblioteca bàsica, de la col·lecció de clàssics, que pas-

sa de ser una eina de divulgació (que dona a conèixer el que és essencial), a ser una taula de salvament (que indica per on es podria començar a llegir reduint al màxim la dispersió, si encara es pogués llegir prescindint de l'actualitat).

La idea d'estar al dia com a estat ideal de l'individu culte, prové del món del consum (on els darrers models de les coses conformen l'entorn ideal de l'individu ric). La cultura ofereix l'alternativa de posar-se al dia, que té un sentit oposat al de l'actualitat i la novetat. Un sentit associat al d'una pèrdua. Pèrdua de temps (del temps que es requereix per actualitzar els coneixements sobre la realitat contemporània enlloc de conèixer aquesta mateixa realitat) i pèrdua d'alguna cosa essencial que restitueix a la cultura el seu valor. Que no és el temps perdut, sinó alguna cosa associada al coneixement diferit. És una cosa que no té res a veure, tampoc, amb el temps que destrua el que és perdurable, amb la immanència, amb la posteritat. És com si, en el món dels objectes, les famílies pretenguessin posseir tots els objectes que no van posseir els seus avantpassats modestos. No els seus equivalents entre les manufactures del present (que fan oblidar que les desigualtats són més pronunciades del que promet la democràcia), sinó els mateixos objectes que fa quaranta o cinquanta anys eren per a ells totalment aliens, estranys. En aquesta estranyesa i en l'afany de possessió (que imposa l'obsessió pel treball), es consuma la inversió de posar-se al dia, que vol dir ser desallotjat del present per tenir una oportunitat de recuperar la realitat per una altra via. •

po

sarse al dia vol dir
ser desallotjat del present
per poder recuperar la
realitat per una altra via